

Τή μουσική ζωή τῆς Θεσσαλονίκης καθορίζουν κυρίως δύο ιδρύματα, τό Κρατικό Ὁδεῖο Θεσσαλονίκης καί ἡ Συμφωνική Ὀρχήστρα. Τό πρῶτο φρόντισε ἡ Πολιτεία νά τό ιδρύσει νωρίς, ἀπό τό 1914, ἕνα μόλις χρόνο μετά τήν ἐνωμάτωση τῆς μακεδονικῆς πρωτεύουσας στό ἑλληνικό κράτος· ἡ ἵδρυση τῆς Συμφωνικῆς Ὀρχήστρας δέν κατορθώθηκε νά πραγματοποιηθεῖ παρά πολλά χρόνια ὑστερότερα.

Τό Ὁδεῖο Θεσσαλονίκης, μέ διευθυντή ἀπό τήν ἵδρυσή του καί γιά πολλά χρόνια τόν Ἄλ. Καζαντζή καί μέ ἀξιόλογους καθηγητές (καί στά μουσικά μαθήματα καί στήν ὑποκριτική), ἀπέδωσε πλούσιους καρπούς, καί ὅλοι σχεδόν οἱ μουσικοί τῆς Θεσσαλονίκης (πολλοί ἐξαιρετά ταλέντα πού διακρίθηκαν καί μέσα καί ἔξω ἀπό τήν Ἑλλάδα) ἐκεῖ, στό Ὁδεῖο, πῆραν τή μουσική τους μόρφωση. Μετά τήν ἀποχώρηση τοῦ πρώτου διευθυντή κατά τά πρῶτα χρόνια μετά τόν Πόλεμο, τό Ὁδεῖο, χωρίς μόνιμο διευθυντή, πέρασε, ἰδίως στή δεκαετία τοῦ 50, μιά περίοδο δοκιμασίας. Ἐτσι, ὅταν τό Μάρτιο τοῦ 1957 ὁ Σόλων Μιχαηλίδης, ὑστερ' ἀπό πρόσκληση τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, ἦρθε στή Θεσσαλονίκη καί ἀνέλαβε τή διεύθυνση τοῦ Ὁδείου, τό γεγονός χαιρετίστηκε μέ ἐνθουσιασμό ἀπό ὅλους. Στό τεῦχος ἀρ.12-13 τοῦ Μαρτίου-Ἀπριλίου τοῦ ἴδιου χρόνου, "Ἡ τέχνη στή Θεσσαλονίκη", τό μηνιαῖο δελτίο τῆς "Τέχνης, Μακεδονικῆς Καλλιτεχνικῆς Ἐταιρείας", ἔγραφε χαρακτηριστικά:

"Ἐπὶ τέλους, τό Ὁδεῖο μας ἀπόκτησε διευθυντή ὀριστικό αὐτῆ τῆ φορῆ. Ὁ κ. Σόλων Μιχαηλίδης ἔχει ἀναλάβει πιά τά καθήκοντα του καί σύντομα θά ἔχει καταταπιστεῖ στά εἰδικά προβλήματα πού ἀπασχολοῦν τό μουσικό μας ἴδρυμα καθώς καί τήν πόλη μας γενικά. Ἡ "Τέχνη" μέ χαρά καλωσορίζει τόν κ. Μιχαηλίδη, πού εἶναι ὄχι μονάχα γνωστός μουσικός, ἀλλά καί ἄνθρωπος μέ πλούσια μόρφωση καί πνευματικότητα. Ἡ παρουσία του εἴμαστε βέβαιοι πῶς θά ἐπιδράσει ἄμεσα καί οὐσιαστικά στήν καλλιτεχνική προκοπή τῆς πόλης μας. Μαζί μέ τό χαιρετισμό μας τοῦ ἀπευθύνουμε καί ἐγκάρδιες εὐχές γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου του, γιά τήν ὁποία ἄλλωστε δέν ἔχουμε ἀμφιβολίες".

Πράγματι, ὁ Σόλων Μιχαηλίδης ἐρχόταν στή Θεσσαλονίκη μέ ὅλα τὰ φέροντα πού ἀπαιτοῦνται γιά τή διεύθυνση ἑνός μουσικοῦ ιδρύματος, πού εἶχε παίξει καί ἔμελλε ἀκόμη νά παίξει σημαντικό ρόλο στή διαμόρφωση τῆς καλλιτεχνικῆς ταυτότητας μιᾶς μεγάλης πόλης ὅπως ἡ Θεσσαλονίκη. Μετά ἀπό λαμπρές μουσικές σπουδές στό Λονδίνο καί στό Παρίσι, συνθέτης καί μαέστρος δοκιμασμένος καί μουσικολόγος μέ εὐρύτατη μόρφωση καί σημαντικά δημοσιεύματα, εἶχε ἤδη ιδρύσει στή Λεμεσό καί διηύθυνε ἐκεῖ τό Ὁδεῖο καί τόν Σύλλογο Συναυλιῶν Λεμεσοῦ. Καί στά δεκαετία χρόνια πού ἔμεινε στή Θεσσαλονίκη διηύθυνε ὑποδειγματικά τό μουσικό ἴδρυμα πού τοῦ εἶχε ἐμπιστευθεῖ ἡ Πολιτεία καί ἔδωσε ἀπό ἐκεῖ μέσα ἕνα συνεχές καί ἔντονο παρὼν στή μουσική παιδεία καί στή μουσική ζωή τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἡ Συμφωνική Ὀρχήστρα (σήμερα Κρατική Ὀρχήστρα Βορείου Ἑλλάδος) πέρασε ἀπό ἀρκετά στάδια καί περιπέτειες ὥσπου νά συγκροτηθεῖ καί νά ἀποτελέσει ἕναν μόνιμο ὀργανισμό. Γιά πρώτη φορά τό Ὁδεῖο Θεσσαλονίκης εἶχε δώσει προπολεμικά μερικές συμφωνικές συναυλίες χωρίς μόνιμο χαρακτήρα. Στήν Κατοχή οἱ Γερανοὶ εἶχαν ὀργανώσει μιὰ ὀρχήστρα, πού πραγματοποιοῦσε τακτικές συναυλίες μέ ἀξιόλογη ποιοτική στάθμη. Ὡστόσο μετά τήν ἀπελευθέρωση οἱ μουσικοὶ τῆς ὀρχήστρας μάταια προσπαθοῦσαν νά κινήσουν τό ἐνδιαφέρον τῶν ἐκάστοτε κυβερνήσεων γιά τήν ἵδρυση μιᾶς μόνιμης ὀρχήστρας στήν πόλη. Ὅταν τό 1951 ἰδρύθηκε ἡ "Τέχνη" (μέ τήν πρόθεση, ὅπως ἔγραφε στήν ἰδρυτική της ἐγκύκλιο, "νά συσπειρωθοῦν οἱ διάχυτες δυνάμεις τοῦ μορφωμένου κοινοῦ, ὥστε ν'ἀποτελεσθεῖ μιὰ δύναμη πού θά διεκδικεῖ πιά ἔγκυρα τίς ἀδολές καλλιτεχνικές του ἀπαιτήσεις"), ἀπό τίς μόνιμες ἀπαιτήσεις πού πρόβαλλε ἦταν ἡ ἵδρυση μόνιμης συμφωνικῆς ὀρχήστρας καί μόνιμου θεάτρου. 1)

Στή δεκαετία τοῦ 50 τό Ὁδεῖο Θεσσαλονίκης ὀργάνωσε σποραδικά μερικές συναυλίες, ἡ πρώτη ὡστόσο οὐσιαστική προσπάθεια στάθηκε ἡ ἀπόφαση τοῦ Ε.Ι.Ρ., πού ἐνίσχυσε τόν μουσικό πυρήνα τοῦ Σταθμοῦ, "ὥστε ν'ἀποτελεσθεῖ μιὰ μόνιμη συμφωνική ὀρχήστρα γιά τό κοινό. Ἐμπρόσωπος τῆς "Τέχνης", χαιρετίζοντας τό γεγονός στήν πρώτη συναυλία τῆς Συμφωνικῆς Ὀρχήστρας Θεσσαλονίκης τόν Δεκέμβριο τοῦ 1954, ἔλεγε:

"Ἡ σημερινή ἡμέρα εἶναι ἕνας μέγας σταθμός γιά τήν καλλιτεχνική κίνηση τῆς Θεσσαλονίκης. Χρόνων πολλῶν ὄνειρα τοῦ φιλότεχνου καί τοῦ φιλόμουσου κοινοῦ πραγματοποιοῦνται σήμερα, ἡ Θεσσαλονίκη ἔχει τή συμφωνική ὀρχήστρα της, σέ λίγα δευτερόλεπτα θ'ἀκούσουμε μέ συγκίνηση τοῦς πρώτους της ἤχους. Ἐνας μέγας ὀργανισμός ὅπως τό Ἐθνικόν Ἰδρυμα Ραδιοφωνίας ἔνωσε πῶς ἔχει πέρα ἀπό τίς κανονικές ὑποχρεώσεις του καί ἕναν ἀπώτερο ἐκπολιτιστικό προορισμό καί ἀνέλαβε νά προσφέρει ὅ,τι ἦταν ὁ μέγας πόνος ὅλων ὅσοι πονοῦσαμε γιά τή μεγάλη αὐτή ἔλλειψη σέ μιὰ πόλη σάν τή Θεσσαλονίκη καί ζητούσαμε νά βροῦμε ἐτούτη ἢ ἄλλη λύση".

Ὡστόσο καί ἡ καλή αὐτή προσπάθεια δέν στέριωσε, γιάτι τό Κεντρικό Συμβούλιο τοῦ Ἰδρυματος ματαίωσε τή συνέχιση τῆς ὥραλας αὐτῆς πρωτοβουλίας. Τόν ἀγῶνα συνέχισε ὁ Δήμος Θεσσαλονίκης ὀργανώνοντας στήν ἀρχή κατὰ τήν περίοδο τῶν Χριστουγέννων καί τοῦ Πάσχα πανηγυρικές συμφωνικές συναυλίες καί προχωρώντας κατόπιν στήν ἵδρυση μιᾶς συμφωνικῆς ὀρχήστρας τοῦ Δήμου μέ βάση τή Φιλαρμονική. Τελικά ὅλες αὐτές οἱ προσπάθειες ἀπέδωσαν τόν ποθούμενο τελικό σκοπό, καί τόν Φεβρουάριο τοῦ 1959 ἰδρύθηκε ἡ Συμφωνική Ὀρχήστρα Βορείου Ἑλλάδος καί τήν 1η Ἰουνίου ἔδωσε τήν πρώτη της συναυλία στήν αἴθουσα τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου. 2)

Τό ὅτι ἡ Συμφωνική Ὀρχήστρα ὀργανώθηκε ἀπό τήν ἀρχή σέ στέρεες βάσεις καί προχώρησε μέ σταθερά βήματα στήν ὀλοένα καί καλύτερη ἀπόδοσή της οφείλεται καί

πάλι στον Σόλωνα Μιχαηλίδη, που με αληθινή αυταπάρνηση δέχτηκε, δίπλα στο βαρύ έργο της διεύθυνσης του 'Ωδείου, και τη νέα αυτή ευθύνη, με απόλυτη επίγνωση και των δυσκολιών αλλά και των προσδοκιών του φιλόμουσου κοινού. Και το έργο που ανέλαβε το έπετέλεσε με αξιοθαύμαστη άφοσίωση, είτε διευθύνοντας ο ίδιος συχνά την όρχηστρα, είτε καθοδηγώντας τους μουσικούς, ^{και} από τη νέα αυτή θέση πάντοτε παρών, με το αίσθημα της ευθύνης και τη σοβαρότητα που τον διέκρινε σε όλες του τις πράξεις. Το πέρασμα του Σόλωνα Μιχαηλίδη από τη Θεσσαλονίκη, είτε στη θέση του διευθυντή του 'Ωδείου είτε στη διεύθυνση της Συμφωνικής 'Ορχήστρας, σημάδεψε βαθιά και επέδρασε ευεργετικά στη μουσική ζωή της πόλης. 'Η Θεσσαλονίκη και η Βόρειος 'Ελλάδα γενικότερα του όφείλουν άπειρη ευγνωμοσύνη.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. τά δύο σχετικά υπομνήματα, του 1952-53, στο 'Η τέχνη στη Θεσσαλονίκη, 'Αναμνηστικό τεύχος δεκαετηρίδας, 1963, σ.43-46, και άλλο, της 20 'Ιαν. 1958, για τη συμφωνική όρχηστρα, σ.46-47.
2. Για τό ιστορικό βλ. 'Η τέχνη στη Θεσσαλονίκη 4 (1959) φύλλο 30, σ.70.